

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

A 1. Γιατί η πόλη (το κράτος) δεν είναι παρά ένα πλήθος πολιτών. Επομένως, πρέπει να εξετάσουμε, ποιόν πρέπει να ονομάζουμε πολίτη και ποιος είναι ο πολίτης (ποια είναι η ουσία της έννοιας πολίτης). Γιατί για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης διατυπώνονται πολλές φορές διαφορετικές μεταξύ τους γνώμες δεν υπάρχει δηλαδή ομοφωνία για το περιεχόμενο της λέξης πολίτης γιατί κάποιος που είναι πολίτης σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα, συχνά δεν είναι πολίτης σε ένα ολιγαρχικό πολίτευμα.

Ο πολίτης δεν είναι πολίτης μόνο και μόνο γιατί είναι εγκατεστημένος σε έναν συγκεκριμένο τόπο (μήπως και οι μέτοικοι και οι δούλοι δεν μοιράζονται με τους πολίτες έναν κοινό τόπο;), ούτε πάλι είναι πολίτες αυτοί που απ' όλα τα πολιτικά δικαιώματα) έχουν μόνο το δικαίωμα να εμφανίζονται στα δικαστήρια και ως εναγόμενοι και ως ενάγοντες (γιατί το δικαίωμα αυτό το έχουν και κάποιοι άλλοι, χάρη σε ειδικές συμφωνίες)... Με το πιο αυστηρό νόημα της λέξης τίποτε άλλο δεν ορίζει τόσο τον πολίτη όσο η συμμετοχή στις δικαστικές λειτουργίες και στα αξιώματα (στην εξουσία).

Από όλα αυτά γίνεται λοιπόν φανερό τι είναι ο πολίτης.

B 1. Ο Αριστοτέλης στο πλαίσιο της διερεύνησης της ουσίας και των γνωρισμάτων κάθε πολιτεύματος θεωρεί αναγκαίο να διευκρινίσει τα εννοιολογικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσει και τα οποία είναι η πόλις και ο πολίτης.

Ο προβληματισμός του γι'αυτές τις δύο έννοιες στηρίζεται στις αμφισβητήσεις που διατυπώνονταν στην εποχή του σχετικά με το νόημά τους. Έτσι ο Αριστοτέλης πιστεύει ότι πρέπει να αποσαφηνιστεί η έννοια της πόλις γιατί υπάρχει διάσταση απόψεων ως προς το αν η πόλις αποτελεί μία ενιαία πολιτική οντότητα που δρα κάνοντας συγκεκριμένες πράξεις ή αν ταυτίζεται με τους συγκεκριμένους κάθε φορά φορείς της εξουσίας, έτσι ώστε να θεωρείται ότι αυτή η κυβέρνηση (π.χ το συγκεκριμένο ολιγαρχικό πολίτευμα ή ο τύραννος) εκπροσωπεί την πλειοψηφία του λαού και δρά έν'ονοματί του. Εδώ ο Αριστοτέλης φαίνεται να έχει υπόψη του το ιστορικό παράδειγμα των Θηβαίων. Στο τρίτο βιβλίο των Ιστοριών του ο Θουκυδίδης μιλώντας για μια συγκεκριμένη διένεξη των Πλαταιών και των Θηβαίων, παρουσιάζει τους πρώτους να κατηγορούν τους δεύτερους για τον 'μηδισμό' της πόλης τους κατά τους Περσικούς πολέμους και τους δεύτερους να απαντούν με την φράση 'δεν ήταν ξύμπασα ή πόλις που έπραξε τούτο αλλά ή δυναστεία όλιγων ανδρών που είχε τότε τα πράγματα'.

Ο δεύτερος λόγος για τον οποίο πρέπει να εξεταστεί η έννοια πόλις είναι για να κατανοηθεί ο τρόπος δράσης των πολιτικών και των νομοθετών, αφού όλη η δραστηριότητά τους σχετίζεται με την πόλη και αποβλέπει στο όφελος του συνόλου των πολιτών.

Επιπλέον ένας τρίτος λόγος είναι ότι πρέπει να κατανοήσουμε την οργάνωση του κράτους σε σχέση με τον τρόπο διακυβέρνησής του, δηλαδή

σε σχέση με το πολίτευμα αφού ἡ δὲ πολιτεία τῶν τήν πόλιν οἰκούντων ἐστὶ τάξις τις.

B 2α). Στο πλαίσιο της διερεύνησης του πολιτεύματος ο Αριστοτέλης υποστηρίζει ότι πρέπει να εξεταστούν οι έννοιες πόλις και πολίτης. Πρὶν ὅμως ασχοληθεῖ με τὴν πόλη θα εξετάσει τὴν ἔννοια πολίτης για δύο λόγους. Καταρχὴν ἡ πόλη ἀνήκει στην κατηγορία των σύνθετων πραγμάτων, εἶναι ἓνα ὅλο που ἔχει συντεθεῖ ἀπὸ διάφορα μέρη, και ὁ πολίτης εἶναι τὸ μέρος. Ἐτσι, για να γνωρίσουμε τὸ ὅλο, πρέπει πρῶτα να γνωρίσουμε τὸ μέρος. Ὁ δεύτερος λόγος ἀπορρέει ἀπὸ τὸν πρῶτο. Πρέπει να εξετασθεῖ ἡ ἔννοια πολίτης για να ξεκαθαριστεῖ τὸ περιεχόμενό της καθώς και για τὸν ὀρισμὸ της δεν ὑπάρχει ὁμοφωνία. Δεν συμφωνοῦν ὅλοι για τὸν ὀρισμὸ της ἔννοιας 'πολίτης'. Κάποιος μπορεί να εἶναι πολίτης σύμφωνα με τὰ κριτήρια μιας δημοκρατικῆς πόλης ἐνῶ ὁ ἴδιος να μην εἶναι πολίτης σε ἓνα ὀλιγαρχικό πολίτευμα, ὅπου ἰσχύουν ἄλλα κριτήρια (π.χ καταγωγή, ἐπάγγελμα, εἰσόδημα κ.α).

B 2β). Ὁ Αριστοτέλης ἀφού ἀπέκλεισε τὸν τόπο κατοικίας και τὰ δικαίικὰ δικαιώματα ως στοιχεῖα που δεν ἀποδεικνύουν ὅτι κάποιος εἶναι πολίτης, παρουσιάζει τὰ δύο κυριότερα γνωρίσματα του πολίτη. Πολίτης λοιπὸν εἶναι αὐτὸς που μπορεί να δικάζει ως μέλος δικαστηρίου (μετέχειν κρίσεως) και αὐτὸς που μπορεί να συμμετέχει στη διοίκηση του κράτους και στα ὄργανα ἀπὸ τὰ ὁποῖα λαμβάνονται οἱ πολιτικές ἀποφάσεις (βουλή, ἐκκλησία του δήμου) – μετέχειν ἀρχῆς ἐπομένως ὁ πολίτης ὀρίζεται ως πρὸς τὸ πλαίσιο συμμετοχῆς του στο πολίτευμα, δηλαδή εἶναι ἐκεῖνος που ἔχει τὸ δικαίωμα να συμμετέχει στην νομοθετική, στην ἐκτελεστική και στην δικαστική 'λειτουργία' του κράτους.

B 3). Στο δεύτερο ἀπόσπασμα του πρῶτου κειμένου ὁ φιλόσοφος δίνει τὸν ὀρισμὸ της πόλης ἀκολουθώντας τὴν ἀναλυτικὴ μέθοδο.

Ὅπως ἀναφέρει στο πρῶτο ἀπόσπασμα ἡ πόλη εἶναι ἓνα ὅλο και ὁ πολίτης εἶναι τὸ μέρος αὐτοῦ του ὅλου. Ἀφού ἀναλύσει τὴν ἔννοια πόλις στα συστατικά της, θα βρεῖ τὰ χαρακτηριστικά αὐτῶν των συστατικῶν και συνθέτοντάς τα, θα ἔχει τὸν ὀρισμὸ της ἔννοιας.

Στο μεταφρασμένο κείμενο ὁ Αριστοτέλης δίνει ἓναν ὀρισμὸ της πόλης ἀκολουθώντας τὴ γενετική μέθοδο. Προσπαθεῖ να ἐξηγήσει πῶς γεννήθηκε ἡ πόλη. Ἐτσι μας δίνει τὴν προέλευσή της, τὸ σκοπὸ της και τὰ γνωρίσματά της.

Ἡ πόλη ως κοινωνική οντότητα προήλθε ἀπὸ τὴν συνένωση χωριῶν, που ὑπάρχουν ἐκ φύσεως. Συγκροτήθηκε για να διασφαλίζει τὴ ζωή των ἀνθρώπων, ὅμως στην πραγματικότητα ὑπάρχει για να εξασφαλίζει τὴ καλή ζωή τους. Εἶναι μια κοινωνική οντότητα τέλεια που πέτυχε τὴν ὑψιστὴ ἀυτάρκεια. Ἀποτελεῖ τὴν ὀλοκληρωσὴ της μορφῆς, τὸ τελικό στάδιο των πρῶτων κοινωνικῶν οντοτήτων και ἱκανοποιεῖ και τις ποιο ὑψηλές ἀνάγκες του ἀνθρώπου. Εἶναι ἀυτάρκης και μπορεί να χαρίσει στους πολίτες της, τὴν εὐδαιμονία χωρίς να χρειάζεται ἐξωτερική βοήθεια για να καλύψει τις ὑλικές και ἠθικές – πνευματικές - κοινωνικές ἀνάγκες της.

B 4). Σχολικό βιβλίο, σελ. 179. Η αρχαία ελληνική λέξη πόλις...βρίσκεται έξω από την πόλιν

B 5. υπερόπτης : ἰδεῖν
διατακτική : τάξις
καταβολή : συμβόλων
συζήτηση : ζητητέος
συμφωνητικό : φάσκοντες
αντίρρηση : εἰπεῖν
ζωγραφιστός : ζωῆς
σύγκλητος : καλεῖν
πρόσκοπος : σκεπτέον
κειμήλιο : συγκειμενων

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ 1. Όσον αφορά από τη μια τη φιλία που υπάρχει μεταξύ μας νομίζω ότι εσύ έχεις ακούσει από πολλούς, σε συγχαίρω από την άλλη επειδή πληροφορούμαι αρχικά λοιπόν, ότι ασκείς την εξουσία που έχεις τώρα καλύτερα από τον πατέρα σου και πιο φρόνιμα, έπειτα ότι προτιμάς να αποκτήσεις περισσότερο καλή φήμη παρά να συναθροίσεις πολύ πλούτο. Διότι παρουσιάζεις όχι μικρή απόδειξη της αρετής σου, αλλά όσο το δυνατόν μεγαλύτερη, έχοντας αυτή τη γνώμη επομένως, αν μείνεις σταθερός σε όσα λέγονται τώρα για σένα, δεν θα έχεις έλλειψη εκείνων, οι οποίοι θα επαινέσουν και τη φρόνησή σου και το ότι προτίμησες αυτόν τον τρόπο ζωής. Νομίζω ότι και όσα έχουν αναγγελθεί για τον πατέρα σου συμβάλλουν πολύ ώστε να γίνεται πιστευτό και να φαίνεσαι ότι σκέφτεσαι ορθά και ότι υπερέχεις από τους άλλους.

Γ 2.

- **πυνθανόμενος** : αιτιολογική μετοχή, επιρρηματική σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού του αναγκαστικού αιτίου στο ρήμα της πρότασης «συγχαίρω». Είναι συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος «ἐγώ» που εννοείται.
- **τῇ δυναστείᾳ** : αντικείμενο του ρήματος χρῆ
- **τά διηγγελμένα** : επιθετική μετοχή σε θέση υποκειμένου στο απαρέμφατο «συμβάλλεσθαι». (ετεροπροσωπία)
- **σε** : υποκείμενο του απαρεμφάτου «εὖ φρονεῖν»
- **τῶν ἄλλων** : αντικείμενο του απαρεμφάτου «διαφέρειν»

Γ 3. α) Ως απόδοση του υποθετικού λόγου τίθεται το ρήμα της κύριας πρότασης «ὥστε οὐκ ἀπορήσεις τῶν ἐγκωμιασομένων ... ταύτην». Ο «ὥστε» ἐδῶ λειτουργεῖ παρατακτικά. Πρόκειται λοιπόν για μια δευτερεύουσα υποθετική πρόταση επιρρηματική σε θέση επιρρηματικού προσδιορισμού της προυπόθεσης στο ρήμα της κύριας πρότασης «οὐκ ἀπορήσεις». Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο «ἤν», εκφέρεται με υποτακτική «ἐμμείνης» και με απόδοση το ρήμα της κύριας πρότασης «οὐκ ἀπορήσεις» που είναι

μέλλοντας οριστικής, σχηματίζεται υποθετικός λόγος που δηλώνει το προσδοκώμενο. Για να δηλωθεί η αόριστη επανάληψη στο παρελθόν ο υποθετικός λόγος θα πάρει την εξής μορφή :

«ὥστε, εἰ ἐμμεῖναις ταῖς περὶ σοῦ λεγομένοις, οὐκ ἠπόρεις ... τὴν προαίρεσιν ταύτην».

β) Πρόκειται για πλάγιο λόγο κρίσεως διότι εξαρτάται από το δοξαστικό ρήμα «οἶμαι». Στόν ευθύ λόγο θα πάρει την εξής μορφή :

«Περὶ μὲν τῆς οἰκειότητος τῆς ὑπαρχούσης ὑμῖν πρὸς ἀλλήλους πολλῶν σύ ἀκήκοας».

Γ 4.

- ἀκούσεσθαι
- χρῶο
- προείλου
- κτῶ
- ἐξενηνόχαμεν
- ἐνεμεμενήκεσαν
- αἱ λεγόμεναι
- προαιρέσεσι
- μείζονα και μείζω
- τό ἄλλο

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΠΑΓΟΥΝΗΣ Α . - ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΟΥ Σ. - ΜΩΥΣΙΑΔΟΥ Ι. -
ΠΑΤΣΙΑΣ Β. - ΠΟΡΓΙΑΛΙΔΟΥ Α. - ΤΣΙΑΒΟΥ Β. - ΒΑΙΝΑ Ζ. –
ΚΩΤΙΤΣΑ Κ. - ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ Ζ.**